

**Сергій Романескул,**

аспірант кафедри права та правоохоронної діяльності

Центральноукраїнського державного університету

імені Володимира Винниченка

ORCID: <http://orcid.org/0009-0002-3241-1317>

## АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

*Агропромисловий комплекс України є стратегічно важливою складовою національної економіки, що забезпечує продовольчу безпеку, розвиток сільських територій та формування експортного потенціалу держави. В умовах глобалізації, євроінтеграційних процесів, кліматичних змін та воєнного стану питання ефективного адміністративно-правового регулювання набуває особливої актуальності. Від належної організації публічного управління у цій сфері залежить не лише стабільність аграрного сектору, а й національна безпека загалом.*

*Метою статті є дослідження особливостей адміністративно-правового регулювання в агропромисловому комплексі.*

*У роботі здійснено узагальнення наукових підходів до розуміння дефініції «агропромисловий комплекс», окреслено його ключові ознаки як об'єкта адміністративно-правового регулювання: комплексність, поєднання публічних і приватних інтересів, наявність спеціальних правових норм, багаторівневість регулювання, стратегічна роль у забезпеченні національної безпеки та потреба у гнучкості правових механізмів. Обґрунтовано, що сучасне правове регулювання АПК повинно поєднувати інструменти державного контролю, ліцензування, сертифікації, екологічного нагляду та системи підтримки агровиробників, орієнтуючись на стандарти Європейського Союзу. Визначено, що адміністративно-правове забезпечення розвитку аграрного сектору має на меті створення сприятливих умов для реалізації конституційного права громадян на продовольчу безпеку та підвищення конкурентоспроможності економіки України. Зроблено висновок, що вдосконалення адміністративно-правових механізмів у сфері АПК сприятиме не лише підвищенню ефективності управління та прозорості аграрного ринку, а й посиленню позицій України на міжнародній арені як одного з ключових гравців глобального продовольчого ринку.*

**Ключові слова:** правове регулювання, адміністративно-правове регулювання, об'єкт адміністративно-правового регулювання, агропромисловий комплекс.

**Romaneskul S.**

**Agro-industrial complex as an object of administrative and legal regulation**

*The agro-industrial complex of Ukraine is a strategically important component of the national economy, ensuring food security, the development of rural areas and the formation of the export potential of the state. In the context of globalization, European integration processes, climate change and martial law, the issue of effective administrative and legal regulation is gaining particular relevance. Not only the stability of the agrarian sector, but also national security in general depends on the proper organization of public administration in this area.*

*The purpose of the article is to research into the features of administrative and legal regulation in the agro-industrial complex.*

*The work summarizes scientific approaches to understanding the definition of «agro-industrial complex», outlines its key features as an object of administrative and legal regulation: complexity, combination of public and private interests, the presence of special legal norms, multi-level regulation, strategic role in ensuring national security and the need for flexibility of legal mechanisms. It is substantiated that modern legal regulation of the agribusiness sector should combine instruments of state control, licensing, certification, environmental supervision and a system of support for agricultural producers, focusing on the standards of the European Union. It is determined that the administrative and legal support for the development of the agribusiness sector is aimed at creating favorable conditions for the implementation of the constitutional right of citizens to food security and increasing the competitiveness of the Ukrainian economy. It is concluded that improving administrative and legal mechanisms in the agribusiness sector will contribute not only to increasing the efficiency of management and transparency of the agribusiness market, but also to strengthening Ukraine's*

*positions in the international arena as one of the key players in the global food market.*

**Keywords:** legal regulation, administrative and legal regulation, object of administrative and legal regulation, agro-industrial complex.

**Постановка проблеми.** Агропромисловий комплекс (АПК) є стратегічно важливою галуззю економіки України, яка відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки, розвитку сільських територій та формуванні експортного потенціалу країни. В умовах сучасних викликів, зокрема глобалізації, інтеграції до європейського правового простору, змін клімату питання ефективного адміністративно-правового регулювання АПК набуває особливої значущості.

Актуальність дослідження адміністративно-правового регулювання в АПК також обумовлена необхідністю адаптації національного законодавства до стандартів Європейського Союзу, що є важливим етапом євроінтеграційних процесів України. У зв'язку з цим, аналіз правових засад публічного управління агропромисловим комплексом, виявлення проблем і розробка пропозицій щодо їх вирішення є нагальною науковою та практичною потребою.

Окрім того, актуальність адміністративно-правового регулювання агропромислового комплексу України в умовах воєнного стану є особливо вагомим і стратегічним. У цей період від ефективності державного управління та правового впливу залежить не лише стабільність АПК, а й національна безпека загалом.

У Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року зазначено, що в умовах військової агресії російської федерації аграрний сектор України є вагомим фактором забезпечення національної безпеки, збереження державності і суверенітету України та стабільності на основних світових ринках продовольства, зокрема одному з ключових – зерновому ринку [1].

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** АПК України та проблеми його функціонування у своїх наукових працях розглядали: Т. В. Остапенко, Т. О. Коломєць, В. Б. Авер'янов, В. В. Цветков, В. М. Шаповал, Г. С. Іванова, С. П. Кисіль, Л. Т. Кривенко, В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, В. Д. Сущенко, Р. С. Мельник, В. М. Бевзенко, та багато інших.

Питання, пов'язані з визначенням об'єкта адміністративно-правового регулювання, були предметом наукового аналізу з боку низки фахівців-адміністративістів, зокрема таких, як В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, В. В. Галуцько, Т. О. Коломєць, Л. І. Миськів, І. А. Черниш та ін.

Подальші дослідження АПК як об'єкта адміністративно-правового регулювання є надзвичайно важливими з огляду на зростаючу роль цієї сфери в забезпеченні економічної стабільності, продовольчої безпеки та сталого розвитку держави.

**Метою статті** є дослідження особливостей адміністративно-правового регулювання в агропромисловому комплексі.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** АПК посідає провідне місце серед ключових галузей економіки України. Його значення для держави є визначальним, адже Україна виступає одним із лідерів аграрного виробництва в Європі, а її сільськогосподарська продукція експортується до багатьох країн світу. Водночас сучасний стан АПК вимагає посиленої уваги з боку держави, зокрема щодо фінансової підтримки, стимулювання впровадження інноваційних технологій, організації системи підвищення кваліфікації кадрів, а також автоматизації виробничих процесів. АПК відіграє важливу роль у забезпеченні конституційного права громадян на продовольчу безпеку, що обумовлює необхідність сталого функціонування цієї галузі. З огляду на це, аграрна сфера повинна постійно залишатися в центрі державної політики із забезпеченням належних кліматичних, соціальних та економічних умов для її розвитку.

Загальновідомим є той факт, що Україна володіє значним земельним потенціалом та є однією з провідних аграрних країн у світі. За даними Державної служби статистики України частка сільського господарства у ВВП України становить понад 10%, відтак з метою стимулювання розвитку аграрного бізнесу та забезпечення сталого економічного розвитку країни актуальним є питання правового регулювання АПК.

Україна має потужний аграрний потенціал, а «одним з основних факторів розвитку суб'єктів аграрного сектору є земля. Нині земельні ресурси України, на використанні яких формується близько 95% обсягу продовольчого фонду та 2/3 фонду товарів споживання, мають стати первинним фактором виробництва, фундаментом економічної системи держави. За попередніми оцінками фахівців, частка земельних ресурсів у складі продуктивних сил держави становить, в середньому, понад 40%» [2]. Окрім того, на Україну припадає «...майже третина запасів чорнозему та 27% орної землі в Європі (на одну особу в Україні – 0,68 га орної землі, тоді як у Європі цей показник становить у цілому 0,25 га, у т. ч. у Польщі – 0,30 га, Фран-

ції – 0,31 га). Фактичне використання ріллі (посівні площі + пар), згідно з даними офіційної статистики, становить 29,5 млн га. Таким чином, як мінімум 1,5 млн га родючих земель в Україні не беруть участь у виробництві аграрної продукції, або задіяні в тіньовому аграрному ринку» [3].

Аналізуючи значення АПК як для економіки окремої країни, так і світової в цілому, дослідники зазначають: «Сьогодні агропромисловий комплекс України розглядається як пріоритетний сектор національної економіки та потужний драйвер майбутнього економічного зростання нашої держави. Саме він має забезпечити підвищення конкурентоспроможності української економіки на основі використання конкурентних переваг з урахуванням сучасних аспектів інноваційної та інвестиційної діяльності. Український аграрний сектор із потенціалом виробництва, що значно перевищує потреби внутрішнього ринку, з одного боку, може стати локомотивом розвитку національної економіки та її ефективної інтеграції у світовий економічний простір, а з іншого – надати мультиплікативний ефект розвитку інших галузей національної економіки» [4].

З огляду на стратегічну значущість стабільного та сталого функціонування АПК, а також його вагомий вплив на національну економіку та фінансово-господарські правовідносини в суміжних галузях виробництва, питання чіткого адміністративно-правового регулювання цієї сфери, забезпечення його гнучкості та ефективного поєднання приватних і державних інтересів набуває особливої актуальності.

Перед тим, як розпочати аналіз дефініції «адміністративно-правове регулювання», варто визначити сутність її складових понять, таких як «регулювання» та «правове регулювання».

Термін «регулювання» походить від латинського слова «regulo» (правило) і означає впорядкування, налагодження, приведення чого-небудь у відповідність з чим-небудь [5, с. 159]. Словник української мови визначає термін «регулювати» як: 1) підкоряти певному порядку, правилу, упорядковувати; 2) встановлювати правильну, необхідну для роботи взаємодію частин механізму, пристрою, апарату і т. ін.; 3) робити щось для отримання відповідних показників, відповідного ступеня чогось [6, с. 480].

На думку П.М.Рабіновича, правове регулювання – це здійснюваний державою за допомогою всіх юридичних засобів владний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення, охорони і розвитку [7, с. 165], крім такого (власне регулятивного) впливу, право чинить також духовно-ідеологічний вплив на індивідуальну і суспільну свідомість (як у процесі правового регулювання, так і поза ним). Ширше визначення шляхом аналізу встановив Р.Я. Демків: «Юридичне регулювання визначається як специфічна діяльність держави, її органів, посадових осіб і уповноважених на те громадських організацій щодо впорядкування суспільних відносин шляхом установа юридичних норм і прийняття в необхідних випадках індивідуальних рішень відповідно до цих норм, вирішення юридично значимих питань, що виникають у межах таких відносин» [8, с. 21].

Досліджуючи правове регулювання, виділяють такі його ознаки:

- 1) є різновидом соціального регулювання;
- 2) за допомогою нього відносини між суб'єктами набувають певної правової форми, яка має державно-владний характер, тобто в юридичних нормах держава вказує міру можливої та належної поведінки;
- 3) має конкретний характер, тому що завжди пов'язане з реальними відносинами;
- 4) має цілеспрямований характер – спрямоване на задоволення законних інтересів суб'єктів права;
- 5) здійснюється за допомогою правових засобів, які забезпечують його ефективність;
- 6) гарантує доведення норм права до їх виконання.

Переходячи до розгляду адміністративно-правового регулювання та враховуючи предмет і методи галузі адміністративного права, відзначимо, що адміністративно-правове регулювання є спеціально-юридичним механізмом впливу адміністративного права на поведінку і діяльність його суб'єктів та об'єктів.

Варто погодитись з В. М. Бевзенко, який зазначає, що адміністративно-правове регулювання є похідною категорією щодо загального правового регулювання, його галузевим різновидом [9]. На думку В.В.Галуцька, адміністративно-правове регулювання характеризує спеціально-юридичний механізм впливу адміністративного права на поведінку і діяльність його адресатів – це цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини з метою забезпечення за допомогою адміністративно-правових засобів прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави [10, с. 317]. В. К. Шкарупа відзначає, що адміністративно-правове регулювання – це цілеспрямований вплив норм адміністративного права на суспільні відносини з метою забезпечення за допомогою адміністративно-правових засобів прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства і держа-

ви. За допомогою адміністративно-правового регулювання відносини між суб'єктами адміністративного права набувають певної правової форми [10, с. 323].

Таким чином, адміністративно-правове регулювання – це цілеспрямований вплив держави на суспільні відносини, що виникають у сфері публічного управління, за допомогою адміністративно-правових норм.

Специфікою адміністративно-правового регулювання є врегулювання конкретних суспільних відносин саме за допомогою адміністративно-правових норм. До того ж, адміністративно-правове регулювання виражає нормативну сутність процесу управління державними органами влади певною групою суспільних відносин в тій чи іншій сфері чи з приводу реалізації будь-якого іншого об'єкту впливу [11, с. 44].

Як і будь-який інший вид правового регулювання, адміністративно-правове регулювання також має свої об'єкти, на які спрямовано цей регулюючий вплив. Об'єкт адміністративно-правового регулювання можна трактувати як суспільні відносини, процеси або явища, які підпадають під вплив норм адміністративного права та публічного управління. Інакше, це ті сфери суспільного життя, діяльність у яких потребує регулювання з боку державних органів для забезпечення порядку, законності, ефективності управління і захисту публічних інтересів.

Одним із важливих об'єктів адміністративно-правового регулювання є АПК. Варто зазначити, що дефініція «агропромисловий комплекс» є предметом наукових досліджень вчених багатьох наук: економіки, юриспруденції, сільського господарства, екології, соціології та ін. При цьому, дослідники звертають увагу на той факт, що АПК як безпосередній об'єкт адміністративно-правового регулювання, відрізняється низкою відмінних від інших секторів рис, зокрема, залежністю від природно-кліматичних умов, відносно низькою прибутковістю та тривалим оборотом коштів, сезонним характером виробництва, більш повільною модернізацією виробництва тощо [12, с. 159].

Узагальнюючи наявні у енциклопедичній та фаховій літературі підходи до визначення зазначеного поняття, вказується, що існують неоднозначні тлумачення його сутності.

Під поняттям агропромисловий комплекс (АПК) слід розуміти міжгалузеве утворення, яке включає сільськогосподарські та інші галузі господарства і функціонує на основі широко розвинених і урегульованих нормами права інтеграційних та коопераційних зв'язків. Він охоплює виробництво засобів виробництва для сільського господарства і тісно пов'язаних із ним галузей, їх матеріально-технічне забезпечення і виробниче обслуговування, усі стадії виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції та її переробки [13, с. 40].

АПК розглядають, як: сукупність галузей, соціально-економічну систему, сукупність виробничо-взаємозв'язаних підприємств, територіально-виробничу структуру, міжгалузевий територіальний комплекс. Але при цьому об'єднуючим у поглядах науковців є те, що АПК потрібно розглядати як систему утворюючу підсистему національної економіки, що займає чільне місце у функціонуванні народногосподарського комплексу країни, його суспільному відтворенні, забезпечуючи не тільки продовольчу та економічну безпеку, а й створюючи робочі місця в інших галузях економіки, а також сприяє розширенню експортного потенціалу країни [14, с. 36]. Так, Т.В. Остапенко наголошує, що АПК – це цілісне полікомпонентне утворення, що складається з видів діяльності основного виробництва, виробничої та соціальної інфраструктури, пов'язаних між собою технологічними, організаційними та економічними зв'язками з приводу виробництва, обміну, розподілу та споживання продукції сільськогосподарського походження задля досягнення інтеграційної мети національної соціально-економічної системи – забезпечення продовольчої та агросировинної безпеки держави [15, с.30]. С.Дегтярьова вважає, що агропромисловий комплекс посідає значне місце в народному господарстві та представляє собою сукупність галузей народного господарства, зайнятих виробництвом продукції сільського господарства, при цьому не обмежуючись сільськогосподарською продукцією, включаючи інші товари споживання, її зберіганням, переробкою і доведенням до споживача [16]. На думку Г. Іванової, АПК – це сукупність взаємопов'язаних галузей промисловості, послуг та всіх сфер сільського господарства, пов'язаних з його розвитком, обслуговуванням його виробництва та доведення сільськогосподарської продукції до споживача [17].

На основі проаналізованих у фаховій юридичній літературі існуючих підходів до визначення поняття «агропромисловий комплекс» пропонуємо його авторське бачення – це інтегрована система взаємопов'язаних галузей економіки, що охоплює сільське господарство, галузі з виробництва засобів для аграрного сектору, а також підприємства з переробки, зберігання, транспортування та реалізації сільськогосподарської продукції, функціонування яких спрямоване на забезпечення продовольчої безпеки, розвиток сільських територій і формування національного економічного потенціалу.

Отже, на нашу думку, чітке теоретико-правове визначення даного явища та подальша розробка рекомендацій щодо його законодавчого регулювання в Україні безумовно сприятимуть покращенню адміністративно-правового регулювання цієї категорією правовідносин. Беручи до уваги досвід і належне врегулювання адміністративно-правових норм в інших галузях, можна використати аналогічні законодавчі підходи, що матимуть практичне значення для вдосконалення регулювання.

АПК має певну науково обґрунтовану галузеву структуру, а саме складається з таких основних сфер: 1) виробництво засобів виробництва для сільського господарства та його виробничо-технічне забезпечення (тракторне і сільськогосподарське машинобудування, виробництво мінеральних добрив, капітальне будівництво в АПК тощо); 2) безпосередньо сільське господарство; 3) галузі, що забезпечують заготівлю, транспортування, переробку сільськогосподарської продукції і доведення її до споживача (легка, харчова, м'ясна, молочна, борошно-круп'яна і комбікормова галузі, торгівля продовольчими товарами).

До АПК України належать три основні галузі. Перша галузь АПК – тракторне та сільськогосподарське машинобудування, машинобудування для харчової промисловості, агрохімія (виробництво мінеральних добрив та мікробіологічна промисловість), комбікормова промисловість, система матеріально-технічного обслуговування сільського господарства у місті Києві, меліоративне та сільське будівництво. Друга галузь – це рослинництво, тваринництво, рибальство та лісове господарство. Третя галузь АПК – харчова промисловість, холодильне, складське, спеціалізоване транспортне господарство, торговельні та інші підприємства й організації, що здійснюють доведення кінцевого продукту до споживача у м. Києві, включаючи оптові ринки, роздрібну торгівлю та громадське харчування. До кожної з визначених галузей слід також віднести відповідні сфери науки та підготовку кадрів [18].

Таким чином, АПК становить собою певну сукупність взаємопов'язаних галузей промисловості та усіх сфер сільського господарства, пов'язаних із його матеріально-технічним та фінансовим забезпеченням, а також доведенням сільськогосподарської продукції до кінцевого споживача.

Наведені сфери охоплюють широке коло суспільних відносин та безумовно потребують врегулювання, насамперед задля забезпечення дотримання прав, свобод та інтересів їх учасників. Одним із засобів впорядкування суспільних відносин є їх правове регулювання.

Враховуючи наведене, пропонуємо адміністративно-правове регулювання АПК визначати як сукупність зафіксованих в адміністративно-правових нормах засобів цілеспрямованого впливу на суспільні відносини, що виникають у всіх сферах сільського господарства (зокрема, пов'язаних галузях промисловості щодо його матеріально-технічного та фінансового забезпечення, а також доведення сільськогосподарської продукції до кінцевого споживача), що реалізуються уповноваженими суб'єктами з метою забезпечення дотримання законності.

На підставі аналізу наукової літератури, а також сформульованого авторського визначення адміністративно-правового регулювання АПК пропонуємо виокремити такі ознаки агропромислового комплексу як об'єкта адміністративно-правового регулювання:

1. АПК – комплексна структура, оскільки охоплює різноманітні галузі сільського господарства, переробної промисловості, постачання та збуту продукції, що потребує комплексного правового підходу до регулювання.

2. Поєднання публічних і приватних інтересів – адміністративно-правове регулювання в АПК повинно враховувати баланс між інтересами держави, суспільства та суб'єктів господарювання.

3. Наявність спеціальних правових норм – для АПК характерне застосування особливих норм та процедур, що відрізняються від загального адміністративного права через специфіку аграрної сфери.

4. Здійснення правового регулювання на різних рівнях – адміністративно-правове регулювання здійснюється як на державному, так і на регіональному та місцевому рівнях, що враховує особливості територіального розвитку.

5. Особливе значення для національної безпеки і продовольчої стабільності – АПК має стратегічне значення, що визначає особливу увагу до його регулювання в інтересах державної безпеки.

6. Динамічність розвитку та необхідність адаптивності – адміністративно-правове регулювання АПК повинно бути гнучким і здатним оперативно реагувати на зміни економічних, соціальних та екологічних умов.

**Висновки.** Підсумовуючи, зазначимо, що АПК відіграє ключову роль в економічному розвитку України, забезпечуючи продовольчу безпеку, зайнятість населення та формування експортного потенціалу. У сучасних умовах державне регулювання цієї сфери є важливим інструментом забезпечення стабільності та ефективності сільськогосподарського виробництва. Адміністративно-правові засади регулювання АПК

включають нормативне забезпечення, державний контроль, ліцензування, сертифікацію, екологічні стандарти та систему підтримки агровиробників.

Наразі в Україні система адміністративно-правового регулювання агропромислового комплексу не повністю дієва й ефективна. Розвиток агропромислового комплексу України в сучасних умовах становить ключовий напрямок підвищення конкурентоспроможності національної економіки. На сьогодні ця сфера потребує активної державної підтримки та фінансування, проведення масштабних реформ і впровадження сучасних інноваційних технологій у агробізнесі.

#### Список використаних джерел

1. Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 18.07.2025).
2. Матвійчук О. Є., Варченко О.М. Характеристика економічних умов розвитку виробничої діяльності аграрних підприємств. *Економіка та управління АПК*. 2015. № 1. URL: <http://econommeneg.btsau.edu.ua/sites/default/files/visnyky/economika/matviychuk.pdf> (дата звернення: 18.07.2025).
3. Россоха В. В. Економічний потенціал землі та проблеми його визначення в ринкових умовах господарювання. *Трансформація земельних відносин до ринкових умов*: зб. мат-ів одинадцятих річних зборів Всеукраїнського конгр. вчен. економістів-аграрників. Київ: ННЦ ІАЕ, 2009. С. 135.
4. Халатур С. М. Інституціональні детермінанти формування стратегії економічного розвитку сільського господарства України. *Бізнес Інформ*. 2017. № 5. С. 119–123.
5. Олійник А.Ю. Теорія держави і права: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 176 с.
6. Словник української мови: в 11 томах / І. К. Білодід та ін. Київ: Наукова думка, 1977. Том 8. 27 с.
7. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави. Навч. посібник. Вид. 9-е, зі змінами. Львів: Край, 2007. 178 с.
8. Демків Р.Я. Правове регулювання як юридичне явище: окремі аспекти розуміння. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. Вип. 34. Т. 1. С. 19–23.
9. Бевзенко В.М. Сутність та поняття адміністративно-правового регулювання. *Вісник господарського судочинства*. 2006. № 3. С. 162–167.
10. Адміністративне право України: підручник: у 2 т. Т. 1. Загальне адміністративне право. Академічний курс / В. В. Галуцько, В. І. Олефір, Ю. В. Гридасов, А. А. Іванищук, С. О. Короєд. Херсон: ХМД, 2013. 396 с.
11. Гальонкін С.А. Адміністративно-правове забезпечення апеляційного провадження в Україні : дис. ... кандидата юрид. наук : спец. 12.00.07. Суми, 2018. 232 с.
12. Іванова Г. С. Адміністративно-правове регулювання у сфері агропромислового комплексу України, принципи та напрями його здійснення. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Випуск 3. Том 1. С. 158–162.
13. Юридична енциклопедія: В 6 т. / НАНУ. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана. Т.1: А-Г. 1998. 672 с.
14. Дергалюк М.О. Підходи щодо визначення сутності поняття «агропромисловий комплекс». *Економіка та держава*. 2018. Вип. 5. С. 34–37.
15. Остапенко Т.В. Пріоритетні напрями розвитку вітчизняного АПК в умовах глобалізаційних викликів. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2015. Вип. 750. С. 29–32.
16. Дегтярьова С. В. Агропромисловий комплекс України як предмет адміністративно-правового регулювання. *Прикарпатський юридичний вісник*, 2018. Випуск 2(23). Том 3. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e39a13c7-363d-49e3-b274-b5a0bcd84b26/content> (дата звернення: 15.07.2025).
17. Іванова Г.С. Агропромисловий комплекс України – об'єкт адміністративно-правового регулювання: проблемні питання. *Право та інновації*. 2018. № 1 (21). С. 75–82.
18. Роль АПК в економіці України. URL: <http://www.novageografia.com> (дата звернення: 18.07.2025).

#### References

1. *Stratehiia rozvytku silskoho hospodarstva ta silskykh terytorii v Ukraini na period do 2030 roku. (2024, November 15) [Strategy for the development of agriculture and rural areas in Ukraine for the period until 2030]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
2. Matviichuk, O. Ye. & Varchenko, O. M. (2015). Kharakterystyka ekonomichnykh umov rozvytku vyrobnychoi diialnosti ahrarykh pidpriemstv [Characteristics of economic conditions for the development of pro-

- duction activities of agricultural enterprises]. *Ekonomika ta upravlinnia APK - Economics and Management of Agriculture*, 1. Retrieved from <http://economyenag.btsau.edu.ua/sites/default/files/visnyky/ekonomika/matviychyk.pdf> [in Ukrainian].
3. Rossokha, V. V. (2009). *Ekonomichnyi potentsial zemli ta problemy yoho vyznachennia v rynkovykh umovakh hospodariuvannia* [Economic potential of land and problems of its determination in market conditions of management]. Transformatsiia zemelnykh vidnosyn do rynkovykh umov: zb. mat-iv odynadtsiatykh richnykh zboriv Vseukrainskoho konhr. vchen. ekonomistivahranykiv [in Ukrainian].
  4. Khalatur, S. M. (2017). Instytutsionalni determinanty formuvannia stratehii ekonomichnoho rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy [Institutional determinants of the formation of a strategy for the economic development of agriculture in Ukraine]. *Biznes Inform - Business Inform*, 5, 119-123 [in Ukrainian].
  5. Oliinyk, A. Yu. (2001). *Teoriia derzhavy i prava* [Theory of state and law]. Navch. posib. [in Ukrainian].
  6. Bilodid, I. K. (1977). *Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tomakh* [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes], 8 [in Ukrainian].
  7. Rabinovych, P. M. (2007). *Osnovy zahalnoi teorii prava ta derzhavy*. [Fundamentals of the general theory of law and state]. Navch. posibnyk. Vyd. 9-e, zi zminamy [in Ukrainian].
  8. Demkiv, R. Ya. (2015). Pravove rehuliuвання yak yurydyчне yavyshe: okremi aspekty rozuminnia [Legal regulation as a legal phenomenon: some aspects of understanding]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii «Pravo» - Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право - Scientific journal of Uzhhorod National University. Series «Law»*, 34, T. 1, 19-23 [in Ukrainian].
  9. Bevenko, V.M. (2006). Sutnist ta poniattia administratyvno-pravovoho rehuliuвання. [The essence and concept of administrative and legal regulation]. *Visnyk hospodarskoho sudochynstva - Scientific Bulletin of Public and Private Law*, 3. 162-167 [in Ukrainian].
  10. Halunko, V. V., Olefir, V. I., Hrydasov, Yu. V., Ivanyshchuk, A. A. & Koroied, S.O. (2013). *Administratyvne pravo Ukrainy: pidruchnyk: u 2 t.* [Administrative Law of Ukraine: textbook: in 2 volumes]. (T. 1. Zahalne administratyvne pravo) [in Ukrainian].
  11. Halonkin, S. A. (2018). Administratyvno-pravove zabezpechennia apeliatsiinoho provadzhennia v Ukraini [Administrative and legal support for appeal proceedings in Ukraine]. *Dys. ... kandydata yuryd. nauk: spets. 12.00.07* [in Ukrainian].
  12. Ivanova, H. S. (2018). Administratyvno-pravove rehuliuвання u sferi ahropromyslovoho kompleksu Ukrainy, pryntsyipy ta napriamy yoho zdiisnennia. [Administrative and legal regulation in the sphere of the agro-industrial complex of Ukraine, principles and directions of its implementation]. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava – Scientific Bulletin of Public and Private Law. Vypusk 3, tom 1*, 158 – 162 [in Ukrainian].
  13. *Yurydychna entsyklopediia: V 6 t.* [Legal Encyclopedia: In 6 vols.] (1998). (T. 1: A-H) [in Ukrainian].
  14. Derhaliuk, M. O. (2018). Pidkhody shchodo vyznachennia sutnosti poniattia «ahropromyslovyi kompleks» [Approaches to defining the essence of the concept of «agro-industrial complex»]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and law*, 5, 34-37 [in Ukrainian].
  15. Ostapenko, T. V. (2015). Priorytetni napriamy rozvytku vitchyznianoho APK v umovakh hlobalizatsiinykh vyklykiv [Priority areas of development of the domestic agro-industrial complex in the face of globalization challenges]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu - Scientific Bulletin of Chernivtsi University*, 750, 29–32 [in Ukrainian].
  16. Dehtiarova, S. V. (2018). Ahropromyslovyi kompleks Ukrainy yak predmet 3administratyvno-pravovoho rehuliuвання [The agro-industrial complex of Ukraine as a subject of administrative and legal regulation]. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*, 2(23), Tom 3. Retrieved from <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e39a13c7-363d-49e3-b274-b5a0bcd84b26/content> [in Ukrainian].
  17. Ivanova, H. S. (2018). Ahropromyslovyi kompleks Ukrainy – ob'ekt administratyvno-pravovoho rehuliuвання: problemni pytannia [The agro-industrial complex of Ukraine is an object of administrative and legal regulation: problematic issues]. *Pravo ta innovatsii - Law and Innovations*, 1 (21), 75-82 [in Ukrainian].
  18. Rol APK v ekonomitsi Ukrainy [The role of the agro-industrial complex in the economy of Ukraine] (2024). Retrieved from <http://www.novageografia.com> [in Ukrainian].

Стаття надійшла 20.09.2025